

## **Το τριετές πρόγραμμα σταθεροποίησης**

### **ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΑΥΓΗ**

**Ημερομηνία δημοσίευσης: 10/01/2010**

**ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤΑΘΑΚΗ\***

Δυστυχώς για όλους -την Ε.Ε., την ελληνική κυβέρνηση, τα πολιτικά κόμματα-, το “παιχνίδι των αριθμών” φαντάζει σήμερα απόλυτο. Ο λόγος είναι απλός. Τα νούμερα καθιστούν για πρώτη φορά “μη βιώσιμο” οποιοδήποτε θέμα που άπτεται του δημοσιονομικού ζητήματος. Η υγεία, το ασφαλιστικό, οι συντάξεις, η εκπαίδευση κ.ο.κ. συνιστούν υποσυστήματα τα οποία δεν είναι βιώσιμα σε μεσοπρόθεσμη περίοδο. Καθώς κάθε ένα από αυτά για να είναι βιώσιμο απαιτεί 2-3 μονάδες του ΑΕΠ επιπρόσθετη στήριξη και αυτή δεν είναι διαθέσιμη.

Οι δημόσιες δαπάνες σήμερα είναι 46% του ΑΕΠ, στον μέσο όρο δηλαδή της Ε.Ε. Μόνο οι σκανδιναβικές χώρες είναι στο 50%. Άρα κάθε σκέψη για αύξηση του ποσοστού των δημόσιων δαπανών είναι εκτός πραγματικότητας. Προσωρινά ίσως μία με δύο μονάδες για επενδυτικούς σκοπούς να είναι ανεκτές.

Τα δημόσια έσοδα είναι στο 33%, το χαμηλότερο της Ευρώπης. Έτσι το έλλειμμα είναι το περίφημο 12,8%, το οποίο καταγράφεται το 2009. Πρόκειται για μια διπλή κίνηση που μας κληροδότησε η Ν.Δ. την τελευταία διετία, όταν αύξησε τις δαπάνες κατά 3% (κυρίως ιατροφαρμακευτικές δαπάνες και 100.000 διορισμοί στον ευρύτερο δημόσιο τομέα) και μείωσε τα έσοδα κατά 4%.

Η κυβέρνηση καλείται από την Ε.Ε. το 33% των εσόδων να το κάνει 43% εντός τριετίας. Καθώς αυτό είναι αστειότητα, η Ε.Ε. λέει να γίνει 40% και να μειωθούν οι δαπάνες στο 43% από το 46%, δηλαδή όπως ήταν το 2006.

Και εδώ εμφανίζονται οι διαρθρωτικές παθογένειες του δημοσιονομικού ζητήματος. Τα φορολογικά έσοδα είναι κατά 66% έμμεσοι φόροι (ΦΠΑ, βενζίνη, τσιγάρα, ποτά, ακίνητα κ.λπ.) και κατά 34% άμεσοι φόροι (17% οι μισθωτοί, 10% οι Α.Ε., οι μεγάλες δηλαδή επιχειρήσεις μόλις 4% οι 800.000 μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και μόλις 3% το σύνολο των ελεύθερων επαγγελματιών, ήτοι μηχανικοί, γιατροί, δικηγόροι κ.λπ.).

Πώς θα αυξηθούν λοιπόν κατά 6-7% του ΑΕΠ τα δημόσια έσοδα με την υπάρχουσα δομή των εσόδων; Η κυβέρνηση επιλέγει τους έμμεσους φόρους, δηλαδή τον ΦΠΑ, που θα αυξηθεί κατά 2 μονάδες και θα προσθέσει 1,5% του ΑΕΠ στα φορολογικά έσοδα, και τους άλλους έμμεσους φόρους, που θα προσθέσουν άλλο 1%. Το 33 έγινε 35,5 αναφορικά με τα έσοδα. Απέχει σημαντικά όμως από το 40%. Καθώς για τους άμεσους φόρους δεν υπάρχουν παρά τραγελαφικές διακηρύξεις (βλ. αποδείξεις, εικονικές εφόδους στα ιατρεία του Κολωνακίου και ένα νέο μελλοντολογικό φορολογικό νομοσχέδιο), δεν διαφαίνεται κάτι συγκεκριμένο για τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης.

Τι μένει; Να πληρώσουν οι μισθωτοί και όσοι ήδη φορολογούνται, που πληρώνουν σε άμεσους και έμμεσους φόρους συνολικά σχεδόν το 50% του εισοδήματός τους, δηλαδή από τα υψηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη; Μα αυτό θα επιφέρει αμέσως συρρίκνωση της κατανάλωσης και των φορολογικών εσόδων. Είναι εντελώς αδιέξοδη τακτική.

Στις δημόσιες δαπάνες τώρα κάθε σκέψη για αύξηση φαντάζει εξωπραγματική. Οι μεγάλες κατηγορίες δαπανών είναι η υγεία (9%), οι συντάξεις (12%), η δημόσια διοίκηση (8%), η άμυνα (10%) και η παιδεία (4%).

Η προφανής λύση είναι ότι μένουμε στα ίδια και περικόπτουμε το “λίπος”, τη σπατάλη δηλαδή, που είναι σίγουρα 1-2% του ΑΕΠ. Και από την άμυνα 1%. Και μετά τι; Μετά χρειαζόμαστε προφανώς αλλαγές, δραστικές αλλαγές, που θα οδηγούν σε καλύτερη χρήση των πόρων και θα βελτιώνουν την ποιότητα των υπηρεσιών, με άλλα λόγια θεσμικές αλλαγές. Με εξαίρεση την παιδεία και την έρευνα, που είναι κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο και την άμυνα, που είναι πάνω από τον μέσο όρο δεν υπάρχουν σημαντικές αναδιατάξεις στη δομή των δαπανών.

Καταλήξαμε. Το 46 έγινε 44 στο σκέλος των δαπανών και το 33 έγινε 36 στο σκέλος των εσόδων. Το χάσμα είναι μεγάλο για το 2012, όταν δεν θα γίνει μεν η προβλεπόμενη βιβλική καταστροφή του κόσμου, αλλά σίγουρα θα επικυρωθεί ότι το σχέδιο δεν είναι “ρεαλιστικό” και θα έχει κλείσει μία τριετία συνεχών διαπραγματεύσεων και επαναδιαπραγματεύσεων. Πιθανώς και “βιβλικών συγκρούσεων”.

Οι ενδημικές οικονομικές ανισότητες της ελληνικής κοινωνίας, που συντηρούνται για δεκαετίες από τις διαδοχικές κυβερνήσεις του δικομματισμού, έχουν μετατραπεί σ’ έναν “αντικειμενικό γόρδιο δεσμό”, που δεν επιτρέπει τη διαχείριση του δημοσιονομικού ζητήματος. Το ίδιο ισχύει για τη δημόσια διοίκηση, για την οργάνωση του ευρύτερου δημόσιου τομέα και φυσικά για τον ίδιο τον ιδιωτικό τομέα και τη δομή της πραγματικής οικονομίας. Όλα έχουν εμπλακεί σ’ ένα κουβάρι που δεν μπορεί να ξετυλιχθεί παρά μόνο μέσα από βαθιές και ριζικές τομές.

Οι έννοιες της ισότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης επανέρχονται στο οικονομικό προσκήνιο όχι μόνο με το ηθικό βάρος που αυτές είχαν εδώ και δεκαετίες, ειδικά για την αριστερά, που “γκρίνιαζε” γι’ αυτές, αλλά με το αντικειμενικό βάρος που φέρουν το δημοσιονομικό αδιέξοδο και η σημερινή κρίση, που εκπορεύεται από τις παγιωμένες κοινωνικές ανισότητες και τους καθιερωμένους τρόπους διαχείρισης της δημόσιας σφαίρας της οικονομίας.

*\*Ο Γ. Σταθάκης διδάσκει Πολιτική Οικονομία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης*